

პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი
PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL
ПЕРИОДИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ

ISSN 2346-8467

აგრო
AGRO
АГРО
NEWS

№3

ქუთაისი – Kutaisi – Кутаиси

2017



პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი
PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL
ПЕРИОДИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ



ჟურნალი წარმოადგენს
იმერეთის აგროეკოლოგიური ასოციაციის კავშირისა და
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აგრარული ფაკულტეტის
პერიოდულ-სამეცნიერო გამოცემას

სარედაქციო კოლეგია:

ლორთქიფანიძე როზა – (მთავარი რედაქტორი);

ავალიშვილი ნინო (სწავლული მდივანი);

წევრები: ურუშაძე თენგიზი; პაპუნაძე ვანო; შაფაკიძე ელგუჯა; ასათიანი რევაზი; კოპალიანი როლანდი; ჯაბნიძე რევაზი; კინცურაშვილი ქეთევანი; მიქელაძე ალექსანდრე; ჭაბუკიანი რანი; ქობალია ვახტანგი; ფრუიძე მაცყვალა; ჩახხიანი-ანასაშვილი ნუნუ; დოლბაია თამარი; ყუბანეიშვილი მაია; კელენჯერიძე ნინო; ყიფიანი ნინო; ხელაძე მაია; კილასონია ემზარი; კეველიშვილი მანანა; ჩხიროძე დარეჯანი; ჯობავა ტრისტანი; წიქორიძე მამუკა; თავბერიძე სოსო; თავაგარი მარიეტა; კილაძე რამაზი; მეტრეველი მარიამი; დვალაძე გულნარა; ნემსაძე მარიამი.

სარედაქციო კოლეგიის საზღვარგარეთის წევრები:

იოფე გრიგორი (აშშ); კავალიაუსკას ვიდასი (ლიტვა); ჩუხნო ინნა (უკრაინა); ბელოკონევა-შიუკაშვილი მარინა (პოლონეთი); გასანოვი ზაური (აზერბაიჯანი); მამაძლოვი რამაზანი (თურქეთი); სანტროსიანი გაგიკი (სომხეთი); სალინდიყოვი ულტემურატი (ყაზახეთი).

The magazine is a periodical scientific publication of
Imereti Agro-ecological Association and
Akaki Tsereteli State University Faculty of Agrarian Studies.

EDITORIAL BOARD

Lortkipanidze Roza – (Editor in Chief);

Avalishvili Nino – (Academic Secretary);

Members: Urushadze Tengiz; Papunidze Vano; Shapakidze elguja; Asatiani Revaz; Kopaliani Roland; Jabnidze Revaz; Kintsurashvili Ketevan; Mikeladze Aleksandr; Chabukiani Rani; Qobalia Vaxtang; Fruidze Makvala; Chachkhiani-Anasashvili Nunu; Dolbaia Tamar; Kubaneishvili Maka; Kelendjeridze Nino; Kipiani Nino; xeladze Maia; Kilasonia Emzar; Kevlishvili Manana; Chxirodze Daredjan; Jobava Tristan; Tsiqoridze Mamuka; Tavberidze Coco; Tabagari Marieta; Kiladze Ramaz; Metreveli Mariami; Gvaladze Gulnara; Nemsadze Mariam.

FOREIGN MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

Ioffe Grigory (USA); Kavaliauskas Vidas (Litva); Chuxno Inna (Ukraine); Belokoneva-Shiukashvili Marina (Poland); Gasanov Zaur (Azerbaijan); Mammadov Ramazan (Turkey); Santrosian Gagik (Armenia); Sagyndykov Ultemurat (Kazakhstan).

Журнал представляет
Периодическое научное издание
Союза агроэкологической ассоциации Имерети и
Аграрного Факультета Государственного Университета Акакия Церетели

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Лорткипанидзе Роза – (главный редактор);

Авалишвили Нино – (Ученый Секретарь);

Члены: Урушадзе Тенгиз; Папунидзе Ванო; Шафакидзе Элгуджа; Асатиани Реваз; Копалиани Роланд; Джабнидзе Реваз; Кинцურაშვილი Кетевან; Микеладзе Александр; Чабукиანი Рани; Кобалия Вахтанг; Фруидзе Маквала; Чачхиანი-Анашавილი Нуну; Долбая Тамар; Кубанеишвили Мака; Келенджеридзе Нино; Кипиани Нино; Хеладзе Маია; Киласонია Эмзар; Кевлишвили Манана; Чхиродзе Дареджан; Джобავა Тристан; Цикоридзе Мамука; Тавბერიძე Сосо; Табагари Мариета; Киладзе Рамаз; Метревели Мариам; Гваладзе Гульнара; Немсадзе Мариам.

ЗАРУБЕЖНЫЕ ЧЛЕНЫ РЕДАКЦИОННОЙ КОЛЛЕГИИ:

Иоффе Григори (США); Кавалиаускас Видас (Литва); Чухно Инна (Украина); Белоконева-Шиукашвили Марина (Польша); Гасанов Заур (Азербайджан); Маммадов Рамазан (Турция); Сантросян Гагик (Армения); Сагиндигов Ултемурат (Казахстан)



შინაარსი

1 აგარული მეცნიერებანი
AGRICAL SCIENCES
АГРАРНЫЕ НАУКИ

როზა ლორთქიფანიძე – კირძვებზე განვითარებული წითელი ფერის
 ნიადაგები საქართველოში _____ 9

ვახტანგ ქობალია – მენილეობის ინტენსიფიკაციის მაღალტექნოლოგიური
 ხერხები _____ 12

ნუნუ ჩაჩხიანი–ანასაშვილი, აკაკი კობალიანი – კამიღორის ტრაქტომიკოზული
 ჰკნობის გამომწვევი სოკოები _____ 16

**Табагари Мариета, Капанадзе Шорена, Джинчарадзе Наталия – ВЛИЯНИЕ
 СРОКОВ ПОСАДКИ НА РОСТ НАДЗЕМНОЙ ЧАСТИ
 ЦИТРУСОВЫХ РАСТЕНИЙ В УСЛОВИЯХ РЕГИОНА ГУРИИ _____ 21**

ემზარ გორდაძე, ცირა ჟორჟოლიანი, თინათინ მელაძე – სათაფლიას ალკვეთილის
 ფლორისტული დახასიათება და
 მოსალოდნელი ცვლილებები _____ 23

Кубанишвили Мака – КУЛЬТУРА ПАТИССОНА В ИМЕРЕТИ _____ 28

**Nino Avalishvili – IMPROVEMENT OF ACID TYPE SOIL FERTILITY
 THROUGH AGRO-ORE _____ 31**

მზია კურდღელია – ციტრუსოვნები, როგორც ეთერზეთოვანი
 მცენარეები _____ 34

ლია კობალიანი – ლეჩხუმის ბიომრავალფეროვნება და ტურიზმის
 განვითარების პერსპექტივები _____ 37

ალექსანდრა ჩაფიჩაძე – რაჭა – ლეჩხუმის ვახის ჯიშები _____ 41

როზა ლორთქიფანიძე, ნინო ყიფიანი – იმერეთის ნიადაგურ-კლიმატური
 პირობები და აბრეკოლოგია _____ 46

მაია ხელაძე – ნიადაგის ტენის რეჟიმის მართვა _____ 51

ვლადიმერ უგულავა, შორენა კაპანაძე – ნუში – ძვირფასი ხენილოვანი და
 სამკურნალო კულტურა _____ 56

ცირა ჟორჟოლიანი, ემზარ გორდაძე – ენდემიზმისა და ბიომრავალფეროვნების
 შენარჩუნების პრობლემები საქართველოში _____ 60

ნელი კელენჯერიძე – ნიადაგის მემანიკური დამუშავების მეცნიერული
 საფუძვლები _____ 64



მამუკა წიქორიძე, ნატალია სანთელაძე – თესვბრუნვები, როგორც მიწათმოქმედების სისტემის ძირითადი ელემენტი _____	67
ლია კოპალიანი, აკაკი კოპალიანი – აბრარული ბიომრავალფეროვნების აღდგენის პერსპექტივები ლეჩხუმის რეგიონში და ეკოლოგიური პრობლემები _____	72
Demetre Lipartia – ASIAN STINK BUG _____	76
ელენე ხუციშვილი – ეთერზეთოვანი ვარდის ზრდა-ბანვითარების თავისებურება ბანსხვავებულ კლიმატურ პირობებში _____	78
ეკატერინე კახნიაშვილი – ზოგიერთი ბიოლოგიურად აქტიური ნივთიერებების ბანსაზღვრა წყავეში _____	81
მაყვალა ფრუიძე, შორენა ჩაკვეტაძე – სხვადასხვა სახის ჩაიზე ჩაის ნედლეულის ხარისხობრივი მაჩვენებლების ბავლენა _____	85
მალხაზ მიქაბერიძე, ქეთევან კინწურაშვილი – ციტრუსოვანი ნედლეულიდან დაბალკალორიული დიეტური ცუკატის და ფუნქციონალური დანამატების წარმოების ტექნოლოგიური პროცესების ინტენსიფიკაცია _____	90
ქეთევან კინწურაშვილი, ნანა ქათამაძე – არასტანდარტული (მზის) ენერგიით აბრონედლეულის შრობის ინტენსიფიკაციის საკითხებისათვის _____	94
ეთერ ბენიძე, იზა ოჩხიკიძე, რამაზ კილაძე – ლანდშაფტური არქიტექტურის ობიექტების სივრცობრივ-მოცულობითი ორბანიზაცია და მისი კავშირი ბუნებრივი ლანდშაფტის კომპონენტებთან _____	99
ქეთევან ქუთელია, ეთერ ბენიძე, იზა ოჩხიკიძე, ქეთინო ხვედელიძე – ტერარში – როგორც ინტერიერის ბაზორმების ერთ-ერთი საშუალება _____	105
რამაზ კილაძე, ეთერ ბენიძე, იზა ოჩხიკიძე – ცაცხვის გამრავლების თავისებურებები _____	111
ეკატერინა გუბელაძე – ძ. ქუთაისში ბრიშაშვილის ქუჩის გემგარების და გამწვანების არსებული მდგომარეობის ანალიზი _____	115
მარინა კუცია – მცენარეების მიმიკ ლითონებით დაბინძურების ეკოლოგიური მნიშვნელობა _____	120



2 ბიზნესის ადმინისტრირება
BUSINESS ADMINISTRATION
АДМИНИСТРИРОВАНИЕ БИЗНЕСА

მანანა შალამბერიძე, ზეინაბ ახალაძე – აბრ(ო)სას(უ)რსათ(ო) ს(უ)მერ(ო)ს ეკონომიკური
 ეფექტიანობის ამაღლების ხელშეწყობელი პრობლემები _____ 127
 დალი სილაგაძე – ბარემოს ეკონომიკური და სოციალური მდგრადობა __ 130

3 ინჟინერია
ENGINEERING
ИНЖЕНЕРИЯ

სოსო თავბერიძე, ზურაბ ციხაძე, თეიმურაზ ცხადაშვილი – სას(ო)ფლ(ო)- სამეურნეო
 სავარგულების ფორმების გავლენა სატრანსპორტო აბრეშაბის
 სამქსკლუბატაციო პარამეტრებზე _____ 139
 ემზარ კილასონია – დაუნის მოვლა-მოყვანის ტექნოლოგია _____ 143
 ზაზა ჩხარტიშვილი, მავრა თევზაძე – წინაამკრავთვლებიანი
 ავტომობილის გვერდითი მოცურებისადმი მდგრადობა _____ 148
 მამუკა წიქორიძე – მათემატიკურ-ტექნიკური ბაზა და ტექნიკური პროგრესი
 სოფლის მეურნეობაში _____ 153
 იოსებ აბულაძე – მოტობლოკების სიმკლავრის ამრთმევი ლილვის ცვეთის
 ალბათურ-სტატისტიკური მოდელირება _____ 157



პერიოდული სამეცნიერო ჟურნალი
PERIODICAL SCIENTIFIC JOURNAL
ПЕРИОДИЧЕСКИЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ



1 აგრონომიის მეცნიერებანი AGRICULTURAL SCIENCES АГРАРНЫЕ НАУКИ



აბრუნება



ნუში – ძვირფასი ხეხილოვანი და სამკურნალო კულტურა

ვლადიმერ უგულავა

სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, საქართველო

შორენა კაპანაძე

სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი, აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, ქუთაისი, საქართველო

სტატიაში განხილულია ნუშის კულტურის ბოტანიკურ-მორფოლოგიური დახასიათება, მისი მოკლე ისტორია, განსხვავება ნუშის ტკბილსა და მწარე სახეობებს შორის, სამეურნეო გამოყენება, სამკურნალო თვისებები და ნუშისაგან სამკურნალო საშუალებების დამზადების რეცეპტები სხვადასხვა დაავადებების სამკურნალოდ. ველურად მოზარდი ნუში კულტურაში შეყვანილი იქნა წინა აზიაში ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე მრავალი საუკუნით ადრე. იქიდან იგი ფართოდ გავრცელდა ჯერ მეზობელ, ხოლო შემდეგ ბევრად დაშორებულ ქვეყნებში. ახალ ერამდე მოჰყავდათ ძველ საბერძნეთში, რომის იმპერიაში, ჩრდილოეთ აფრიკაში, პირინეის ნახევარკულანძულზე. ამჟამად აშენებენ ყველგან – სუბტროპიკებში და ნაწილობრივ ტროპიკების მთიან რაიონებში. დროთა განმავლობაში ის გახდა ერთ-ერთი ძირითადი კაკლოვანი კულტურა.

ნუში ჩვეულებრივი – *Amygdalus communis L.* - დაბალტანიანი ხეა ან ბუჩქი ვარდისებრთა (*Rosaceae*) ოჯახიდან, მძლავრი ფესვთა სისტემით. რომელიც მნიშვნელოვნად ადგამატება ზომის მიხედვით ვარჯს. დერო უხვად დატოტვილი 4-6 მ სიმაღლის. ყლორტები ორი ტიპისაა: წაგრძელებული ვეგეტატიური და დამოკლებული გენერაციული. ფოთლები – მორიგეობით განლაგებულია, ლანცეტისებრი მორუხო-მომწვანო ფერის. ყვავილები ერთეული, 5 შებუსული ჯამის ფოთოლაკებით, გვირგვინი – თეთრი ან ღია-ვარდისფერი, მტვრიანები ყოველ ყვავილში ბევრია – 15-დან 30-მდე, ბუტკო – ზედა ნასკვით.

ნაყოფი – ხმელი ოვალური კურკანაა ხავერდით შებუსული, რუხი მწვანე შეფერილობის, საკვებად უვარგისი ნაყოფსაფართით (ნაყოფის გარე ნაწილი), რომელიც დამწიფებისას ხმება და შედარებით ადვილად სცილდება კურკას (თესლს). კურკებს უწოდებენ ნუშის კაკლებს. ისინი ოვალური ფორმისაა 2,5-3,5 სმ სიგრძის, მათი ნაჭუჭი დაფარულია წვრილი ფოსოებით, ზოგჯერ კაწართ. არსებობს მრავალი ფორმა, განსხვავებული კურკის სიმაგრით – ძლიერ მაგარიდან, საკმაოდ სქელი, თითქმის ქაღალდისებრამდე. ერთი კაკლის მასა 1-დან 5 გრ-მდეა. ქიმიური შედგენილობის მიხედვით ნუშის გულს ყოფენ ორ სახესხვაობად: ტკბილი (*Amygdalus communis var. dulcis DC*) და მწარე (*Amygdalus communis var. amara DC*). სხვაობა მათ შორის მხოლოდ ქიმიურ შედგენილობაშია და შესაბამისად, სწორედ გულის გემოში. მორფოლოგიურად ორივე სახესხვაობა პრაქტიკულად ერთნაირია.

ყვავილობას ნუში ადრე იწყებს – მარტ-აპრილში, ფოთლების გაშლამდე. ნაყოფი მწიფდება ივნის-ივლისში. მცენარე გამოირჩევა განსაკუთრებული გვალვაგამძლეობით და სინათლისმოყვარეობით. მსხმოიარობას იწყებს მე-3-4 წლიდან, მაქსიმალურ მოსავალს იძ-



ლევა 20-30 წლის ხეები. ცოცხლობს 50-65 წელს, ზოგიერთი მონაცემებით 130 წლამდე.

ნუში მრავლდება ბუნებრივ პირობებში და კულტურაშიც უპირატესად თესლით, თუმცა შესაძლებელია მისი გამრავლება ფესვის ამონაყრებითაც.

ველურად მოზარდი ნუში ჩვეულებრივად გვხვდება მცირე აზიაში, ამიერკავკასიაში, ირანში, ავღანეთში, შუა აზიაში. კულტურაში შეყვანილი იქნა წინა აზიაში ჩვენს წელთ აღრიცხვამდე მრავალი საუკუნით ადრე. იქიდან იგი ფართოდ გავრცელდა ჯერ მეზობელ, ხოლო შემდეგ ბევრად დაშორებულ ქვეყნებში. ახალ ერამდე მოჰყავდათ ძველ საბერძნეთში, რომის იმპერიაში, ჩრდილოეთ აფრიკაში, პირინეის ნახევარკულნძულზე. ამჟამად აშენებენ ყველგან – სუბტროპიკებში და ნაწილობრივ ტროპიკების მთიან რაიონებში. დროთა განმავლობაში ის გახდა ერთ-ერთი ძირითადი კაკლოვანი კულტურა. პლანტაციებში ნუშის კაკლების მოსავლიანობა შეადგენს 10-დან 25 ც/ჰა-მდე. მისი მოშენების ერთ-ერთ შემზღვევად ფაქტორად არა იმდენად მისი სითბოსმოყვარულობაა, არამედ მეტისმეტად ნაადრევი ყვავილობა, რომლის შედეგადაც ხშირად ყვავილი ილუპება გაზაფხულის წყინვებისას. მოზრდილ ხეებს შეუფოთლავ მდგომარეობაში შეუძლიათ გადაიტანონ მოკლევადიანი ყინვებიც კი -25°C -მდე.

ნუშის კაკლების გული – ძვირფასი კვებითი პროდუქტია, რომელიც შეიცავს 40-60% ცხიმზეთს და 20-30% ცილებს. უპირატესად მოჰყავთ ტკბილი სახესხვაობა. მის გულს იყენებენ საკვებად ნედლად, მოხალულს, ოდნავ დამარილებულს – საკონდიტრო წარმოებაში. ნუშის კაკლებისგან ხდიან ძვირფას ზეთს, რომელსაც ფართო გამოყენება აქვს პარფიუმერია-კოსმეტიკაში, ფარმაცევტულ წარმოებაში. კოპტონი, რომელიც რჩება ზეთის გამოხდის შემდეგ, გამოიყენება შინაური ცხოველების საკვებად. საკვებად გამოყენებამდე მისგან ხდიან ეთეროვან ზეთს (გამოსავალი 0,8%-მდეა). მწარე სახესხვაობას (მწარე ნუში) არ გააჩნია კვებითი ღირებულება და შესაბამისად, საკვები დანიშნულება. მისი გული შხამიანია, რამდენადაც შეიცავს 2,5-3,5% გლუკოზიდ ამიგდალინს, რომელიც ადამიანის ორგანიზმში მოხვედრისას იშლება გლუკოზად და შხამიან ციანიდმჟავად. მწარე ნუშის ზეთი, ამიგდალინისაგან გასუფთავების შემდეგ, გამოიყენება მხოლოდ საპნის სახარშ წარმოებაში. მწარე ნუშს აქვს ფართო გამოყენება ფარმაცევტულ წარმოებაში.

ნუშის მერქანი მკვრივია, მაგარი, მოწითალო ელფერით, დამუშავებისას კარგად პრი-აღდება და იყენებენ ძვირფასი სადურგლო ნაწარმისა და სუვენირების დასამზადებლად. ნუში კარგი თაფლოვანი მცენარეა, რომელიც იძლევა ნექტარის ადრეულ ღალას და მტვერს, ფუტკრის ოჯახისათვის ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან დროს, გამოზამთრების შემდეგ. მოყვავილე ნუში გამოირჩევა დახვეწილი სილამაზით, რაც ხელოვანი ადამიანებისათვის შთაგონების წყაროა. ცნობილი მწერალი კ. პაუსტოვსკი წერს: „არც ერთ ხეს არ გააჩნია უფრო ამაღელვებელი და სუფთა ყვავილობა, ვიდრე ნუშს“.

ნუშს ძველი დროიდანვე იყენებდნენ როგორც სამკურნალო საშუალებას, გამოიყენებოდა ტკბილი და მწარე ნუშის გულები, გუმფისი, თესლის ზეთი, აგრეთვე ნუშის ფესვების ქერქი. ნუშის გული ძირითადად რეკომენდებული იყო როგორც ზოგადგასამაგრებე-



ლი, ანთების საწინააღმდეგო, ჭრილობაშემახორცებელი, კოსმეტიკური, შხამსაწინააღმდეგო საშუალება.

ავიცენას აღწერილობის მიხედვით, ნუშის ყველა სახეობა წმინდავს, ასუფთავებს და ხსნის ღვიძლის, ელენთის, თირკმელების საცობებს, მაგრამ ტკბილი ნუში უფრო სუსტია, ვიდრე მწარე. ნუშის მიღება ნედლი გარსით წმინდავს კუჭს, ნუშის ზეთი იის ფესვთან ერთად წმინდავს თირკმელებს, შარდის ბუშტს, შლის კენჭებს. ნუში აუმჯობესებს მხედველობას. მწარე ნუში ხორბლის სახამებელთან ერთად სასარგებლოა ქრონიკული ხველების, ასთმისა და პლევრიტის დროს.

ხალხურ მედიცინაში იყენებენ ტკბილი ნუშის თესლებს, ნუშის ზეთს, მცენარის ყვავილებს და ფოთლებს. ნუშის ზეთს იყენებენ სხვადასხვა დაავადებების სამკურნალოდ, კერძოდ ქრონიკული გასტრიტისა და კოლიტის, ბოტკინის დაავადების, სხვადასხვა ორგანოების ანთებების და სხვა დაავადებების სამკურნალოდ.

ამჟამად ფართოდ გამოიყენება ნუშის ზეთი, რომლის მისაღებად იყენებენ როგორც ტკბილი, ისე მწარე ნუშის თესლებს. მას ხმარობენ როგორც სამკურნალო საშუალებების ინიექციური ხსნარების გამხსნელს, აგრეთვე როგორც ფუძეს მალამოებისა და ემულსიების დასამზადებლად.

ტკბილი ნუშის თესლების დაფშენილი გულებიდან ამზადებენ განსაკუთრებულ ემულსიას – ნუშის რძეს, რომელსაც ტკივილგამაყუჩებელი მოქმედება აქვს. ამ წამლით სარგებლობენ კუჭ-ნაწლავის ტრაქტის სხვადასხვა დაავადებების მკურნალობისას. დადგენილია, რომ ნუშის კაკალი აფერხებს კუჭის წვენის გამოყოფას, რაც ხელს უწყობს კუჭისა და თორმეტგოჯა ნაწლავის წყლულის მკურნალობის პროცესს.

კოპტონი, რომელიც რჩება ტკბილი ნუშის კაკლების გულიდან ზეთის გამოხდის შემდეგ, გამოიყენება როგორც კანის დამარბილებელი კოსმეტიკური საშუალება. ამისათვის იღებენ 2 სუფრის კოვზ დაქუცმაცებულ კოპტონს (ნუშის ქატოს), ასხავენ მას 2-2,5 ჭიქა მდუღარეს და აყოვნებენ გაცივებამდე. გაფილტრული სითხით მოიბანენ სახეს ან სხეულის იმ ნაწილებს, რომელთა კანიც საჭიროებს დარბილებას.

მწარე ნუშის კოპტონი გამოიყენება ე. წ. მწარენუშიანი წყლის მისაღებად, რომელსაც უნიშნავენ ავადმყოფებს ნერვული აშლილობისა და ხველების დროს როგორც ტკივილგამაყუჩებელ და დამამშვიდებელ საშუალებას. ტკბილი ნუშის დანაყილ თესლებს შერეულს შაქართან იყენებენ სისხლნაკლებობის, უძილობის, ხველების, თავის ტკივილის და სხვა დაავადებების მკურნალობისას. ნუშის ნაყოფის თესლის კანი (კაკლის ნაჭუჭი) – წარმოადგენს ნედლეულს პირველხარისხოვანი სამედიცინო ადსორბირებული ნახშირის წარმოებისათვის.

უკუჩვენება – მწარე ნუშის მიღების შემდეგ ფერმენტ ემულსინის მოქმედებით წარმოიქმნება შხამიანი ნივთიერება ციანიდმჟავა და ბენზოინის ალდეჰიდი. ციანიდმჟავას მოქმედებით ხდება სასუნთქი ორგანოების პარალიზება, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს სიკვდილი თუ არ იქნა მიღებული სათანადო ზომები. ციანიდმჟავას მიმართ განსაკუთრებით



მგრძობიარენი არიან ბავშვები, რომლებიც შეიძლება ადვილად მოიწამლონ ტკბილი ნუშის თესლის მცირე რაოდენობითაც კი. მწარე ნუშის თესლით მოწამვლის შემთხვევაში ექიმის მოსვლამდე აუცილებელია კუჭის გამორეცხვა კალიუმის პერმანგანატის ხსნარით (1:1000). მოწამულს დასალევად ეძლევა 0,5-1,0 ლ კალიუმის პერმანგანატის ხსნარი მკაფიო წითელი ფერის. მძიმედ მოწამვლისას აუცილებელია კვალიფიციური ექიმის დახმარება.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბერაია ი. – სუბტროპიკული მეცენარეობა - თბ. „განათლება“; 1975;
2. კოპალიანი რ, უგულავა ვ. - სუბტროპიკული მეხილეობა - ქუთაისი; 2011;
3. წხაიძე გ. – სუბტროპიკული კულტურები – თბ. 1996;
4. Гасанов З., Копалиани Р., Микеладзе А., Сулейманова Е. –Субтропические культуры – Баку, 2013;
5. Микеладзе А. – Субтропические плодовые и технические культуры – М. Агрпромпиздат. 1988;
6. Полная энциклопедия – Тайны народной медицины - М.; Спб. 2004;
7. Сапиев А., Воронцов В., Кобляев В. – Субтропическое садоводство России – М. 1997.

ALMONDS - A VALUABLE FRUIT AND ITS MEDICINAL CULTURE

Vladimer Ugulava

Agriculture Academic Doctor, Associate Professor, Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, Georgia

Shorena Kapandze

Academic Doctor of Agricultural Sciences, Assistant Professor, Akaki Tsereteli State University, Kutaisi, Georgia

Summary

In the article some aspects are covered concerning the botanical and morphological characteristics, origins and history of almond culture. The differences are presented between sweet and bitter varieties. Economic use and medicinal properties are considered, prescriptions of application are given. Wild almonds were introduced into culture in Asia, BC centuries ago. Since then it has spread widely in neighboring, and then in faraway countries. Long before our time, almonds were also cultivated in ancient Greece, the Roman Empire, North Africa, the Pyrenees. Currently, almonds are cultivated everywhere - in the subtropics and mountainous regions of the tropics. Over time, it has become one of the main nut culture.

МИНДАЛЬ – ЦЕННАЯ ПЛОДОВАЯ И ЛЕКАРСТВЕННАЯ КУЛЬТУРА

Угулава Владимир

Доктор сельскохозяйственных наук, ассоциированный профессор, Государственный университет Акакия Церетели, Кутаиси, Грузия

Капанадзе Шорена

Доктор аграрных наук, ассистент профессор, Государственный университет Акакия Церетели, Кутаиси, Грузия

Резюме

В статье дана ботаническая и морфологическая характеристика, происхождение и история, культуры миндаля. Также представлено различие между сладким и горьким разновидностями. Рассмотрены хозяйственное использование и лечебные свойства, приведены рецепты применения. Дикорастущий миндаль в культуру был введен в Азии до нашей эры за много веков. Оттуда он широко распространился в соседних, а затем и в далеких странах. Задолго до нашей эры миндаль возделывали также и в Древней Греции, Римской империи, на Пиренеях и в Северной Африке. В настоящее время миндаль возделывается везде – в субтропиках и горных районах тропиков. Со временем он стал одной из главных ореховых культур.